

دانشگاه علامه طباطبائی
مرکز مدیریت آموزشهای نیمه حضوری و تخصصی
آزاد

عنوان:

بررسی تحولات شعر کودک پس
از انقلاب اسلامی ایران

نگارنده: نسیم طاهری اسدی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد رضاحاج
آقابابایی

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر حوریه شیخ
مونسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته زبان و ادبیات فارسی

تابستان ۱۳۸۹

پیشکش وجود:

خانواده عزیزم خصوصا مادر مهربانم

و استادان گرامی که همواره راهنمای این حقیر
در پژوهش بوده اند..

ودوستانم

که بی شک دلگرمی ها و کمک های آنان ، مشوق من
در این مسیر بوده است..

و در آخر این اثر ناچیز را تقدیم می کنم به
تمام کودکان سرزمینم و تمام آنهایی که زلال

کودکی در وجودشان جاری است..

چکیده

سالیان متمادی نیست که پدیده ای به نام
«شعرکودک» در ایران، تولد و رشد نموده است و
نظر به اهمیت این مقوله و ارتباط آن با
کودکان که اقشار مهم جامعه اند، نگارنده درصدد

برآمد تا به بررسی تحولات شعر کودک پس از انقلاب اسلامی بپردازد.

ادبیات کودک به معنای واقعی و اختصاصی‌اش برای کودکان مربوط به اوایل قرن جاری است که کسانی مثل عباس یمنی شریف، جبارباغچه‌بان، محمودکیانوش، پروین دولت‌آبادی و... بر تارک آن می‌درخشند. هر چند آثار خلق شده شاعران مذکور با آثار حوزه ادبیات کودکان - آنچه امروزه داریم - اندکی متفاوت است اما از لحاظ اینکه به واسطه این آثار اولین گامهای توجه به کودک برداشته شد، اهمیت دارند.

اولین پایه‌های شعر کودک هم در اوایل قرن حاضر بنا شد؛ هر چند پیش از آن اشعاری به نام کودکان (نه خاص آنان) به وجود آمده بود، اما در واقع اشعاری پندآموز و سخنانی بزرگسالانه بود که روح لطیف کودک آنها را بر نمی‌تافت.

ظاهراً اولین اشعار کودکانه را به ایرج میرزا نسبت داده‌اند و بعدها با رشد و گسترش مدارس، و بهبود وضعیت کودکان و توجه بیشتر به آنان و وقوع انقلاب مشروطه، شعر کودک هم رشد یافت و شاعران بیشتری درصدد خلق آثار کودکانه برآمدند. پس از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی، شاهد رشد کیفی و کمی آثار ادبیات کودکانه بودیم و پس از انقلاب اسلامی نیز موضوعات جدیدی به فراخور اوضاع اجتماعی، نظیر: انقلاب، جنگ و پیروزی، مبارزه با دشمنان، همکاری، وحدت و...

در شعر کودک - و ادبیات کودک - راه یافتند و تا سالهای اخیر، سیر نسبتاً موفقی داشته است.

اهداف پژوهش

هدف، مشخص کردن مضامین شعری پس از انقلاب و بررسی سروده‌های چندتن از شاعران برگزیده و آشکار کردن بسامد موضوعات مذکور در شعر ایشان و خاصه بررسی تحولات شعر کودک پس از انقلاب اسلامی است.

راجع به دلیل ونحوه گزینش شاعران در بخش پایانی همین فصل شرح داده خواهد شد.

ضمناً، در مورد هر شاعر، علاوه بر تعیین بسامد موضوعات شعری، اندکی از شرح حال و ویژگی‌های شعری‌اش نیز آمده است تا اطلاعات نسبتاً جامعی به خواننده ارائه دهد.

کلید واژه‌ها

ادبیات کودک - شعر کودک - ادبیات انقلاب اسلامی - مضامین شعری.

.....
..... ۱۰۶.....
..... ۳-۸-۲ پس از انقلاب اسلامی.....
..... ۱۱۱.....
..... ۳-۸-۲-۱ دگرگونی پس از انقلاب در شعر کودک.....
..... ۱۱۱.....
..... ۳-۸-۲-۲ نظر صاحب نظران راجع به شعر کودک پس از انقلاب.....
..... ۱۱۳.....
..... ۳-۸-۲-۳ شعبانی و نظریه شعر کودک.....
..... ۱۱۷.....
..... ۳-۸-۲-۴ نقد شعر کودک و یک مقایسه.....
..... ۱۱۸.....
..... ۳-۸-۲-۵ بررسی طنز در شعر کودک و نوجوان.....
..... ۱۲۰.....
..... ۱۲۲ فصل چهارم (مضامین شعر کودک).....
..... ۴. مضامین شعر کودک.....
..... ۱۲۳.....
..... ۴ - ۱ مضامین شعر کودک.....
..... ۱۲۳.....
..... ۴ - ۱ - ۱ انواع مضامین در شعر کودک.....
..... ۱۲۴.....
..... ۴-۲-۲ مضامین شعر کودک.....
..... ۱۲۸.....
..... ۴ - ۲ نگاهی به گذشته.....

.....
۱۳۰.....

موضوعات شعر کودک پیش از انقلاب اسلامی)

- ۱۳۰ الف) مظاهر طبیعت
۱۳۰ الف) ۱- باران
۱۳۰ الف) ۲- برف
۱۳۰ الف) ۳- ابر
۱۳۱ الف) ۴- رنگین کمان
۱۳۱ الف) ۵- باد
۱۳۱ الف) ۶- آسمان
۱۳۲ الف) ۷- دریا
۱۳۲ الف) ۸- کوه
۱۳۳ الف) ۹- گلها و درختان
۱۳۳ الف) ۱۰- فصول و ماههای سال
۱۳۴ ب) آموزشی
۱۳۴ ب) ۱- آموزش الفبا
۱۳۴ ب) ۲- آموزش اعداد و جمع و تفریق و...
۱۳۵ ب) ۳- آموزش آواها
۱۳۵ - آوای جانوران
۱۳۵ - آوای طبیعت
۱۳۶ - آوای اشیاء
۱۳۶ ب) ۴- خوراکی ها و وسایل نقلیه
۱۳۶ - خوراکی ها
۱۳۶ - وسایل نقلیه
۱۳۷ ب) ۵- آموزش اخلاقی - اجتماعی
۱۳۷ - پاکیزگی و نکوهش آلودگی
۱۳۸ - نکوهش بی نظمی
..... - نظم و ادب و
..... احترام
.....

.....
۱۳۸.....

- ۱۳۸ - همت و تلاش
۱۳۹ - تنبیه و نکوهش ناسپاسی
۱۴۰ - مراقبت و حفظ کردن
۱۴۱ - پندآموزی
۱۴۱ پ) حیوانات
۱۴۱ پ) ۱- حشرات
۱۴۱ پ) ۲- پرندگان
۱۴۲ پ) ۳- دیگر جانوران
۱۴۳ ت) ملاکهای ارزشمندی انسان

- ۱۴۳ (ت) ۱- اندیشیدن و علم آموزی
 ۱۴۴ (ت) ۲- هنرمندی و مفید بودن
 ۱۴۴ (ت) ۳- کوشا بودن و عدم راحت طلبی
 ۱۴۵ (ت) ۴- چاره اندیشی
 ۱۴۵ (ث) احساسات و عواطف کودکانه
 ۱۴۵ (ث) ۱- شادی و غم (خنده و گریه)
 ۱۴۶ (ث) ۲- تنهایی و دلتنگی
 ۱۴۶ (ث) ۳- محبت و عشق و مهربانی
 ۱۴۸ (ث) ۴- امیدواری
 ۱۴۸ (ث) ۵- آینده نگری
 ۱۴۹ (ث) ۶- شجاعت
 ۱۴۹ (ث) ۷- قدر شناسی و تشکر
 ۱۵۰ (ث) ۸- پیشیمانی
 ۱۵۰ (ث) ۹- اتحاد و دوستی
 ۱۵۱ (ث) ۱۰- علاقه به میهن
 ۱۵۱ (ج) خانواده و اطرافیان
 ۱۵۱ (چ) دوست (همبازی)
 ۱۵۲ (ح) مراسم اجتماعی
 ۱۵۲ (ح) ۱- عید نوروز
 (ح) ۲- شب
 یلدا

 ۱۵۴
 ۱۵۴ (خ) خدا
 ۱۵۵ (د) معماها
 ۱۵۵ (ذ) مکانها
 ۱۵۵ (ذ) ۱- کودکستان
 ۱۵۶ (ذ) ۲- دبستان
 ۱۵۶ (ذ) ۳- شهرهای ایران
 ۱۵۶ (ر) نمادهای ملی - میهنی
 ۱۵۶ ر- ۱- پرچم
 ۱۵۷ (ز) کودک و کودکانه ها
 ۱۵۷ ز- ۱- تعلقات کودکانه
 ۱۵۷ -خواب
 ۱۵۷ -قصه ها
 ۱۵۸ -اسباب بازی ها
 ۱۵۸ ز- ۲- افعال کودکانه
 ۱۵۸ -بازی کردن
 ۱۵۸ -خیال بافی کردن
 ۱۵۹ -شیطنت

- ۱۵۹ -گردش
- ۱۶۰ (ژ) اسطوره ها
- ۱۶۰ (س) اشیا
- ۱۶۱ (ش) مفاهیم دیگر
- ۱۶۱ (ش) ۱- سایه
- ۱۶۲ (ش) ۲- شعر
- ۱۶۲ (ش) ۳- یاد کردن شاعر از دوران کودکی
- ۱۶۲ (ش) ۴- بیماری
- ۱۶۳ ۴ - ۳ پس از انقلاب اسلامی
(مضامین شعر کودک پس از انقلاب اسلامی)

الف) طبیعت

.....

..... ۱۶۳

-الف-

..... ۱) باران

.....

..... ۱۶۳

..... ب) حیوانات

.....

..... ۱۶۳

-ب-

..... ۱) پرندگان

.....

..... ۱۶۳

- ۱۶۴ پ) مضامین آموزشی و اخلاقی
- ۱۶۴ پ-۱ اندازه گیری ها
- ۱۶۴ پ-۲ آموزش مشاغل
- ۱۶۵ پ-۳ معرفی رنگها
- ۱۶۵ پ-۴ آموزش مکانها
- ۱۶۵ پ-۵ آموزش وسایل نقلیه
- ۱۶۶ پ-۶ آموزش ایمنی و اخلاقی
- ۱۶۶ - ایمنی
- ۱۶۶ پ-۷ آموزش پاکیزگی و نظم
- ۱۶۸ پ-۸ آموزش صرفه جویی
- ۱۶۸ پ-۹ شناسایی اعضا و حواس بدن
- ۱۶۹ ت) خانواده
- ۱۶۹ ت-۱ مادر و پدر
- ۱۶۹ ث) خداوند و آفریده هایش
- -ث
- ۱) خدا

.....
..... ۱۷۰
..... ۱۷۰
..... ۱۷۰
..... ۱۷۱
..... ۱۷۱
..... ۱۷۱
..... ۱۷۱
..... ۱۷۱
..... ۱۷۱
..... ۱۷۲
..... ۱۷۲
..... ۱۷۳
..... ۱۷۳
..... ۱۷۴
..... ۱۷۵
..... ۱۷۵
..... ۱۷۵
..... ۱۷۶
..... ۱۷۶
..... ۱۷۷
..... ۱۷۸
..... ۱۷۸
..... ۱۷۸
..... ۱۷۹
..... ۱۷۹
..... ۱۷۹
..... ۱۷۹
..... ۱۸۰
..... ۱۸۰
..... ۱۸۱
..... ۱۸۱
..... ۱۸۲
..... ۱۸۲
..... ۱۸۳
..... ۱۸۳
..... ۱۸۳
..... ۱۹۳
..... ۱۸۴
..... ۱۸۴
..... ۱۸۵

۱۸۵	-هدیه (دادن و گرفتن)
۱۸۵	-اعمال کودکانه
۱۸۸	-تنبیه و تشویق کودکان
۱۸۸	-دلتنگی و دوری
۱۸۹	-انتظار
۱۸۹	ش-۳ نقاشی‌ها
۱۹۰	ش-۴ لالائی‌ها
۱۹۰	ص) چیستان‌ها
۲۰۲	ص-۱ شغل‌ها
		ص-۲ میوه
	ها
	
	۱۹۱
		ص-۳
	رنگها
	
	۱۹۱
		ص-۴
	حیوانات
	
	۱۹۱
۱۹۲	ص-۵ وسایل نقلیه
۱۹۲	ص-۶ موارد دیگر
۱۹۳	ض) اساطیر پهلوانی و حماسی
۲۰۴	ض-۱ اسطوره‌های کهن الگویی
۱۹۳	ض-۲ اسطوره‌های نوین
۱۹۳	ط) تمدن و مظاهر آن
۱۹۴	ط-۱ زندگی شهری
۱۹۴	ط-۲ مظاهر تکنولوژی
۱۹۴	-تلفن
۱۹۵	-رایانه
	ظ) اشیاء
	
	۱۹۵
۱۹۶	ع) خیال پردازی
۱۹۶	غ) آراستگی و زیبایی
۱۹۶	غ-۱ آئینه
۱۹۷	ف) جشن‌ها
۱۹۷	ق) سایر موضوعات
۱۹۷	ق - نمادهای کلیشه‌ای

۱۹۸	ق-۲ شعر
۱۹۸	ق-۳ بیماری و زخمی شدن
۱۹۸	ق-۴ فانتزی‌ها
۱۹۹	ق-۵ یاد کرد شاعر از دوران کودکی
۲۰۰	فصل پنجم (بررسی آثار)
		ه. فصل
	 پنجم
	
	 ۲۰۱
۲۰۱	۵ - ۱ بررسی آثار شاعران شعر کهن کودک
۲۰۱	الف) یمینی شریف
۲۱۷	نمودار شماره ۱
۲۱۱	ب) محمود کیانوش
۲۱۷	نمودار شماره ۲
۲۱۸	۵ - ۲ شاعران پس از انقلاب
۲۱۸	الف) جعفر ابراهیمی (شاهد)
۲۲۲	نمودار شماره ۳
۲۲۳	ب) منوچهر احترامی
۲۲۷	نمودار شماره ۴
۲۲۸	پ) مصطفی رحماندوست
۲۳۳	نمودار شماره ۵
۲۳۴	ت) شعبان‌نژاد
۲۳۹	نمودار شماره ۶
۲۴۰	ث) اسدالله شعبانی
۲۴۵	نمودار شماره ۷
۲۴۶	ج) شکوه قاسم‌نیا
۲۴۷	نمودار شماره ۸
۲۵۲	چ) ناصر کشاورز
۲۵۷	نمودار شماره ۹
۲۵۸	ح) محمود مشرف آزاد تهرانی
۲۶۲	نمودار شماره ۱۰
۲۶۳	۵ - ۳ نتیجه‌گیری و پیشنهاد
۲۶۶	نمودار شماره ۱۱-۱۲
		۶. فصل ششم: (کتاب‌شناسی ادبیات و شعر کودک)
۲۶۷
۲۸۱	فهرست منابع و مأخذ

پیش‌گفتار

کمتر از یک سده است که «روانشناسی کودک» به عنوان یک علم، جای خود را در میان علوم دیگر، گشوده و تدریس دروسی با همین عنوان، در دانشگاه‌ها، بیانگر لزوم توجه جدی و بیشتر به کودکان است.

بخشی از این توجه را می‌توان با اختصاص دادن بخش‌هایی از فرهنگ و ادب، مانند «ادبیات کودک» و زیرشاخه‌های آن مشاهده نمود.

امروزه بسیاری از روان‌شناسان و اندیشمندان علوم کودک، به این حقیقت دست یافته‌اند که کودکان، نیاز به کتاب‌های خاص خود دارند و دیگر همچون گذشته نیست که حقوق دوران کودکی - حق مسلم کودکان - را از آنان دریغ کنیم. باید با کودکان به زبان خودشان، صحبت کرد و سخن مولانا:

چون که با کودک پس زبان کودکی
سروکارت فتاد باید گشاد

به واقع، مصداق عینی یافته است. هرچند شاعرانی مانند نظامی و... در آثارشان، ابیاتی راجع به کودکان دارند، بی شک هدفشان تنبّه و نصیحت بوده است؛ و این آثار بیش از آنکه «برای» کودک باشد، «درباره» کودک است.

در این راستا، نگارنده بر آن شد تا با توجه به اشعاری که از آغاز خاص کودک - نه صرفاً در

بارۀ کودک - سروده شده است، پژوهشی به انجام رساند و وضعیت کنونی شعر کودک را برای پژوهشگران و علاقه‌مندان، مشخص کند و بازگو نماید.

روش تحقیق

در ابتدا، تاریخچه‌ای کلی از ادبیات کودک در جهان و سپس در ایران و تاریخچه شعر کودک در ایران و نیز تعاریف و نظریات متفاوتی که صاحب نظران و پژوهشگران این حوزه، ارائه داده بودند، جمع‌آوری و بررسی شده است.

در بخش شعر، پس از تاریخچه و مطالب مربوط به آن، چند تن از شاعران مطرح و پرکار شعر کودک را برگزیدیم. گام بعدی، یافتن و خوانش آثارشان بود که به دلیل حجم گسترده آثار و تعداد زیاد شاعران، این مرحله مدت زیادی به طول انجامید.

نکته قابل ذکر آن است که برای محدوده سنی مخاطبان آثار (یعنی کودکان)، مبنای کار را، تقسیم‌بندی کانون پرورش فکری قرار داده ایم.

گروه الف: پیش از دبستان

گروه ب: سالهای اول و دوم و سوم دبستان

گروه ج: سالهای چهارم و پنجم دبستان

گروه د: راهنمایی

گروه ه: دبیرستان

بنابراین، حوزه کار ما، شامل گروه سنی (الف - ب - ج) می‌گردد. لازم به ذکر است که مشکلات بسیاری بر سر راه این پژوهش قرار داشت. البته

به شیوه نامه کانون دسترسی نداشته ام اما از دست اندرکاران امر، این مطلب به دست آمده است.

اولاً، به دلیل گستردگی عنوان و حجم پژوهش، نیازمند تلاش و فرصت بیشتری بود. هر چند که سعی نگارنده این بوده که نهایت جامعیت را در پژوهش اعمال نماید.

ثانیاً، بسیاری از شاعران، آثاری داشتند که در گروه سنی (ج - د) قرار گرفته بود، حال آنکه ویژگی‌های این دو گروه، اساساً متفاوت است چه از نظر روحی و چه از منظر زبانی و فکری و... و قرار دادن اشعار آنها با هم در یک مجموعه، کار صحیحی نیست. همچنین چون نگارنده به بررسی آثار گروه پیش دبستانی تا پایان دوره دبستان پرداخته، بررسی آثار گروه (ج - د) را بعضاً در تحقیقات حذف نموده است البته به طور قطع تحت مشاوره استادان ارجمند این امر انجام شد.

مسئله بعدی این بود که نگارنده گاهی در بررسی اشعار، با اثری مواجه گردید که به طور مثال در سال ۱۳۶۴ انتشار یافته بود اما پس از تحقیقات مشخص شد، اشعارش برای سال‌های قبل از انقلاب است.

این مسائل و نظایر آن، برای پژوهشگرانی که دوره زمانی خاصی را مورد پژوهش و مطالعه قرار می‌دهند، می‌تواند باعث سرگردانی شود. همچنین چاپ شعری از یک شاعر، در چندین مجموعه شعری،

در سال‌های متفاوت، سبب می‌گردد که نتوانیم کارنامه دقیقی از روند فعالیت‌هایش داشته باشیم.

شایان ذکر است که نگارنده، علاوه بر اشعار، به قصه‌های منظوم هم که گاهی در حکم شعر هستند، توجه نموده و آنها را هم در ردیف کار خود آورده است. نکته مهم دیگر این بود که برخی از آثار، به تازگی توسط کانون پرورش یا انتشارات دیگر، به چاپ رسیده بود و در لیست کتب کتاب‌خانه کانون هم قرار گرفته بود اما هنوز در دسترس مطالعه و امکان استفاده از آن نبود. البته تعداد این گونه آثار، بسیار اندک بود. همچنین برای یافتن مجلات و پژوهش‌نامه‌ها، به شورای کتاب کودک، کتاب‌خانه کانون پرورش فکری کودک و نوجوان و پژوهشگاه‌ها و موسسات دیگر مراجعه شده است.

یکی از موارد دیگری که باید ذکر شود آن است که طبق روش علمی انجام پژوهش‌ها، نقل‌های غیر مستقیم به شکل (نک...)) و نقل‌های مستقیم به شه صورت تغییر فونت، آشکار گشته است و نیز اینکه چون هدف اصلی، بررسی اشعار شاعران کودک، پس از انقلاب اسلامی و بررسی روند شعر کودک بود، و از طرفی، شاعران زیادی وجود داشتند با آثار زیاد، پس‌گزینشی لازم بود تا کار، محدودتر و دقیق‌تر شود. برای‌گزینش شاعران که برخی از آنها عبارت بودند از: مصطفی رحماندوست، اسداله شعبانی، افسانه شعبان‌نژاد، مه‌ری ماهوتی، شکوه

قاسم‌نیا، ماهک جهانیان، علی اصغر نصرتی، محمود کیانوش، عباس یمینی شریف، کاظم مزینانی، جعفر ابراهیمی (شاهد)، منوچهر احترامی، محمود مشرف آزاد، ناصر کشاورز، افشین علاء، قیصر امین‌پور، پروین دولت‌آبادی، بیوک ملکی و حمید هنرجو و... از موسسات و مراجع مختلف و منابع گوناگون، استفاده گردید.

شورای کتاب کودک، موسسه کودکان دنیا، برخی از شاعران و دست‌اندرکاران کانون پرورش فکری، تنها تعدادی از شاعران نام برده را پیشنهاد دادند. از میان اسامی پیشنهادی استاد راهنمای گرامی و اسامی پیشنهاد شده مراجع ذکر شده، تنها به بررسی آثار چند شاعر اکتفا گردید. دلایل مختلفی برای این امر وجود داشت:

۱ - برخی شاعران در عین این که اندکی معروف بودند، آثارشان اکثراً داستان بود و آثار شعری آنها هم در دسترس نبود و به سختی امکان تحقیق وجود داشت مانند خانم ماهوتی. بنابر این با صلاحدید اساتید گرامی، از لیست اسامی مورد بررسی حذف گردید.

۲ - برخی از شاعران آثار بسیاری را منتشر کرده بودند اما به دلایل مختلف امکان بررسی شرح حال و آثارشان وجود نداشت و برای طرح در پایان نامه، چندان مورد تصویب مراجع فوق نبودمانند خانم جهانیان.

۳ - برخی از شاعران در عین شهرت داشتن، نوجوانانه سرا بودند مثل افشین علاء، قیصرامین‌پور که در حوزه کار ما نبود از این رو، آنان نیز از فهرست اسامی مورد بررسی حذف گردیدند.

۴ - برخی از این شاعران بسیار مشهور (محمود کیانوش -عباس یمینی شریف) که در حوزه شعر قبل از انقلاب بودند و آثارشان -در مضامین شعری پس از انقلاب - جایی نداشت، از این رو در عنوان مقدمه شعر و مضامین شعرپیش از انقلاب گنجانده شده اند.

لازم به ذکر است که شاعران یاد شده، آثار بسیار زیادی دارند که شاید تازه در حال نشر باشد یا اندکی از انتشار آن گذشته اما چون در دسترس نبود، به همان آثار موجود، بسنده گردید.

همچنین عنوان گردید که بازه زمانی این پژوهش، سال‌های پیش از دبستان و سال‌های دبستان (الف - ب - ج) را در بر می‌گیرد.

از میان شاعران نام برده به غیر از خانم پروین دولت آبادی و آقایان (کیانوش-یمینی شریف) تقریباً بقیه، از شاعران شعر کودک پس از انقلاب به شمار می‌روند. با این وجود، شاعران مورد بررسی در این پژوهش عبارتند از: مصطفی رحماندوست، اسداله شعبانی، افسانه شعبان‌نژاد، منوچهر احترامی، ناصرکشاورز،

جعفرابراهیمی (شاهد)، عباس یمینی شریف، محمود کیانوش، شکوه قاسم‌نیا، محمود مشرف‌آزاد تهرانی. البته در این پژوهش، نظرات شخصی نگارنده هم دخیل گردیده است. دلیل‌گزینش شاعران، هم براساس رایزنی‌ها با مراجع مربوطه بوده و هم براساس شهرت و بسامد بالای آثار شاعران.

نکته قابل‌ذکر دیگر آن است که "کودکانه‌ها" یعنی هر آنچه که به کودکان مربوط می‌گردد و در اینجا همان اشعار کودکانه است و دیگر اینکه: شعر کودک که به طور کلی به دو بخش (رسمی و غیررسمی) تقسیم می‌گردد و در واقع به دو بخش (عروضی و عامیانه) می‌توان نام نهاد، حوزه گسترده‌ای است. به طور کاملاً مختصر ذکر می‌شود که شعر رسمی همان اشعار کلاسیک هستند که سراینده مشخص دارند و در جای خود به کلی بحث خواهد شد. شعر غیررسمی که شامل ترانه‌ها - متل‌ها و چیستان‌ها و... هستند در حوزه این پژوهش نیستند اما به اختصار در مورد آنها هم توضیح داده شده است.

شعر غیررسمی کودکان برحسب موضوع و نوع کاربردش در زندگی کودک، انواعی دارد که در پنج دسته کلی (لالایی‌ها، متل‌ها، چیستان‌ها، ترانه‌های کودکانه، ترانه‌های مادرانه) قرار می‌گیرند. به هر حال شعر غیررسمی کودک، پس از مشروطه به سوی شعر رسمی‌گرایش یافت و ادب منظوم کودکان را متحول کرد. در مورد اشعار رسمی هم در جای خود بحث شده است.